

ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА

другий (магістерський) рівень вищої освіти

FORENSIC LINGUISTICS? $\neq$ ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА? $\neq$ ЛІНГВОКРИМІНАЛІСТИКА?

Погодьтеся, нас якимось дивним чином привертають кримінальні історії, біографії маніяків, гвалтівників і вбивць (так-так, вас теж, якщо ви дочитали до цього місця). Не можна стверджувати, що ми ними захоплюємося або виправдовуємо їхні злочини, звісно, ні. Але дізнатися побільше подробиць чомусь завжди хочеться. Нам усе це цікаво, усе нас хвилює, і це, напевно, логічно, тому що злочини, дрібні й не дуже, так чи інакше оточують нас щодня.

Різні гуру криміналістики — *Ян Свартвік та Джон Олссон, Малкольм Култхард і Джеймс Фіцджеральд, Тім Грант й Роберт Леонард* – багато читають. Уважно читають.

Доки, доки текст на екрані, папері або в телефоні не стане об'ємним.

Доки крізь літери й коми не почнуть проступати **кров** жертви й **хижий** вишкір злочинця.

І це не просто пафосні слова, лінгвістика вже довела свою спроможність у світі юриспруденції .

Наразі йдеться про *приголомшливо цікаву*, але досі маловідому *дисципліну*, яка вже посіла місце важливого бійця на фронті боротьби за торжество істини і правосуддя.

Знайомтеся —
ЛІНГВІСТИЧНА
ЕКСПЕРТИЗА
(лінгвокриміналістика).

Що таке лінгвістична експертиза (forensic linguistics)?

Forensic походить від латинського forensis, що буквально означає «перед форумом». У римські часи обвинувачувач та обвинувачуваний збиралися на форумі й обмінювалися там образами у вигляді виступів.

Хто переконливіше і красномовніше аргументував, тому й пів царства.

«**Лінгвістична експертиза** – інноваційний напрям сучасної філології, проблематика якого зосереджена **навколо питань аналізу і доказової фахової аргументації** щодо комунікативного потенціалу мовних одиниць у конфліктних текстах, наукової ідентифікації текстів різних функціональних стилів і жанрів та авторських текстів, встановлення причиново-наслідкових зв'язків та їх вербалізації в соціальній і міжособистісній комунікації, комплексу інших питань, пов'язаних із компетенцією лінгвіста-експерта в юриспруденції» (Л. Шевченко, Д. Сизонов).

До послуг лінгвістів-експертів звертаються в різноманітних ситуаціях

- Необхідно проаналізувати передсмертні записки, листи з погрозами та образами, вимоги викупу, показання свідків або обвинувачених, тривожні виклики, перевірка тексту на плагіат і т. ін.
- Це може бути страхова компанія, яка хоче ідентифікувати голос шахрая і зрозуміти, чи це раптом не один з її клієнтів.
- Або співробітник великої контори, якщо йому здається, що боси збираються повісити на нього анонімки, яких він не писав.
- Або адвокат, який готує апеляцію для свого клієнта.
- Або мати, якій здається, що мова її сина-підлітка формується під впливом місцевих хуліганів, а отже, його треба негайно рятувати.

Лінгвістична експертиза усного мовлення (4 кредити)

Орієнтовний перелік питань, що вирішуються:

1. Чи брала участь особа у досліджуваній розмові, зафіксованій на (відео) фонограмі? Якщо так, то які слова та висловлювання промовлені саме нею?
2. Чи одна й та сама особа брала участь у досліджуваних розмовах?
3. Скільки осіб брали участь у розмові, зафіксованій на фонограмі?
4. Чи є мовлення досліджуваної особи

підготовленим (завченим) чи спонтанним, непідготовленим? Чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки озвучування тексту?

5. Чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки імітації мовленнєвих навичок іншої людини або свідомої деструкції характерних ознак власного мовлення?
6. Чи є в мовленні особи ознаки іншої мови?
7. Чи є в мовленні особи лінгвістичні ознаки, що характеризують соціально-біографічні риси її особистості?

Авторознавча експертиза (5 кредитів)

Основним завданням авторознавчої експертизи є ідентифікація автора тексту. За допомогою цієї експертизи вирішуються ідентифікаційні завдання (щодо ототожнення особи автора тексту), а також неідентифікаційні завдання (діагностичні), що полягають у з'ясуванні умов складання тексту, фактів викривлення ознак письмової мови, місця формування мовленнєвих навичок, мови (рідної / нерідної), освіти автора документа.

Лінгвістична експертиза писемного мовлення (4 кредити)

Орієнтовний перелік питань, що вирішуються:

- 1) Які значення мають слова, словосполучення, фрази, зафіксовані в досліджуваному тексті?
- 2) Яким є об'єктивний зміст досліджуваного словосполучення, речення, тексту, групи текстів?
- 3) Чи містяться у тексті висловлювання, виражені у формі закликів до певних дій (вказати, яких саме)? Якщо так, то чи є ці заклики публічними (або який характер та форму мають ці заклики)?
- 4) Чи міститься в тексті інформація позитивного або негативного характеру щодо певної фізичної або юридичної особи?
- 5) Чи містяться в тексті висловлювання образливого характеру щодо певної особи?
- 6) Чи є висловлювання фактичним твердженням або оціночним судженням?

Семантико-текстуальна експертиза (7 кредитів)

Орієнтовний перелік типових питань та завдань, що вирішуються експертом:

1. Чи є ознаки підтекстового (або подвійного) тлумачення слів та висловлювань в усному мовленні досліджуваної особи?

2. Чи містяться в мовленні досліджуваної особи публічні заклики (висловлювання) до

певних дій (вказати, яких саме)?

3. Чи міститься в мовленні особи інформація позитивного або негативного характеру щодо певної фізичної або юридичної особи?

4. Чи є висловлювання особи є фактичним твердженням або оціночним судженням?